

FACTORS AFFECTING THE INDIVIDUAL INSTRUMENT PREFERENCES OF THE STUDENTS RECEIVING VOCATIONAL MUSIC EDUCATION¹

Hayri AKBUDAK*
Tuna TAŞDEMİR**2

*Öğr. Gör. Dr., İnönü Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Yaylı Çalgılar Anasanat Dalı

**Dr. Öğr. Üyesi, Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Sahne Sanatları Bölümü

Abstract

One of the factors affecting the learning processes of students receiving vocational music education is individual instrument preferences. Factors such as students' body structure, environmental factors, type of music, and characteristics of educational institutions are effective in their instrument preferences. In this study, it is aimed to examine the factors that affect the individual instrument preferences of the students who receive professional music education at the undergraduate level during their undergraduate education. The data used in the research were collected through a structured interview form consisting of 13 questions in order to get the opinions of the participants about their demographic characteristics and instrument preferences. The views obtained by using the content analysis method were analyzed and interpreted thematically. The population of the research consists of institutions that receive vocational music education at undergraduate level in Turkey, and the sample consists of music education departments of five different universities. In the study, 3rd and 4th grade students (f=165) studying at the universities selected as the sample in the 2018-2019 academic year were determined as the study group. According to the data obtained, it was concluded that the factors such as "love for the instrument", "experience gained in the instrument", "teacher", "type of music" and "school facilities", which were determined to be effective in the instrument preferences of the participants, were in the majority.

Keywords: Music Education, Instrument Education, Individual Instrument Preference, Individual Instrument Choice.

MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN BİREYSEL ÇALGI TERCİHLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Özet

Mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin öğrenim süreçlerini etkileyen faktörlerden biri bireysel çalgı tercihleridir. Öğrencilerin vücut yapısı, çevresel etkenler, müzik türü, eğitim kurumlarının özellikleri gibi faktörler çalgı tercihlerinde etkili olmaktadır. Bu araştırmada lisans düzeyinde mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin lisans öğrenimleri sürecinde bireysel çalgı tercihlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Durum tespitine yönelik tarama modelinde yapılan bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. Araştırmada kullanılan veriler, katılımcıların demografik özellikleri ve çalgı tercihleri ile ilgili görüşlerinin alınması amacıyla 12 sorudan oluşan, yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılarak elde edilen görüşler tematik olarak incelenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye’de lisans düzeyinde mesleki müzik eğitimi veren kurumlar, örneklemini ise beş farklı üniversitenin müzik eğitimi veren bölümleri oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem olarak seçilmiş üniversitelerde 2018-2019 eğitim öğretim yılında öğrenim gören 3. ve

¹ Bu araştırmada, International European Conference on Science, Art&Culture’19 (ECSAC2019)’da sözlü bildiri olarak sunulan “Müzik Öğretmeni Adaylarının Bireysel Çalgı Tercihlerine Yönelik Bir İnceleme” başlıklı çalışmadaki verilerin bir kısmından yararlanılmıştır.

² Sorumlu Yazar E-mail: tuna.tasdemir@ozal.edu.tr / 10.22252/ijca.1035341

4. sınıf öğrencileri (f=165) çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Elde edilen verilere göre katılımcıların çalgı tercihlerinde etkili olduğu belirlenen “çalgiya duyulan sevgi”, “çalgıda edinilen tecrübe”, “öğretmen”, “müzik türü” ve “okulun imkanları” faktörlerinin çoğunlukta olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Müzik Eğitimi, Çalgı Eğitimi, Bireysel Çalgı Tercihi, Bireysel Çalgı Seçimi.

Giriş

Çalgı eğitimi bireyi çalgısı aracılığıyla yetiştirme, geliştirme, müzik ve çalgı alanında belirli bir hedefe yönelik istendik davranışlar kazandırmayı amaçlayan eğitim sürecidir (Duranoğlu, 2015: 89). Çalgı eğitimi, öğrencilerin kişilik gelişiminin sağlanması, duygu ve beceri yönünden kendilerini geliştirmesi, sabırlı ve disiplinli olmayı öğrenmeleri açısından büyük önem taşımaktadır (Derin, 2007: 6). Bireyin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerinin çok yönlü olarak geliştirilmesini sağlayan çalgı eğitimi, çeşitli amaçlar ve hedefler göz önüne alınarak farklı kurum ve kuruluşlarda, farklı düzey ve yeterliliğe sahip öğrencilere verilen bir süreci kapsar (Özmenteş, 2013: 320; Öneykan ve Tebiş, 2018: 28). Birey, çalgısı aracılığı ile kendini başka alanlarda da geliştirme ve yetiştirme fırsatı bulur. Bireyin çocukluk yıllarından başlayarak uzun zamana yayılan ve birçok beceriyi kapsayan çalgı eğitimi sürecinin, uzmanlar denetiminde planlı, disiplinli ve sistemli bir şekilde çok iyi programlanarak uygulanması gerekir (Karabulut, 2009: 5).

Çalgı eğitiminin en sağlıklı ve verimli şekilde uygulanabilmesi, bireye yönelik çalgının özenle seçilmesi ile başlar. Bu noktada çalgı tercihinde birçok faktörün söz konusu olduğunu belirtmek gerekir. Bunlar bireyin fiziksel özelliklerinden başlayıp bulunduğu çevrenin toplumsal yapısına kadar birçok değişkenlik içerir. Bireyler çalmak istediği çalgıyı, içinde buldukları koşullara göre seçerler. Bu koşullar bazen yaşadığı toplumun yaşam tarzları, kültürleri veya dinlemekten hoşlandığı müzik türüne göre değişkenlik gösterirken (Doğan ve Erdal, 2016), bazen de vücut yapıları ve sağlık durumlarına göre (Dal, 2019), mesleki müzik eğitimi alan bireylerin bulunduğu kurumun ihtiyaç ve öğretim kadrosuna göre, öğretmeni ile arasındaki diyalogu ve çalgı çalma geçmişine bağlı olarak değişkenlik gösterebilir (Topalak, 2013). Sonuç olarak, birey çalmak istediği çalgıda amaçladığı seviyeye ulaşip kendini gerçekleştirmeye yönelik hedefler izler. Buna bağlı olarak çalgı eğitiminde öğrencinin kendi çalgısını seçmesinin, çalışma alışkanlıklarının sürdürülmesini sağladığı ve çalgı çalmaya yönelik motivasyon düzeyini artırdığı düşünülmektedir.

Çalgı seçimine ilişkin Ben tovim- Boyd yöntemini inceleyen Tanınmış (2014), yaptığı çalışmada doğru çalgı seçimine yönelik izlenmesi gereken yola ilişkin ayrıntılı bilgilere yer vermiştir. İlköğretim çağında özengen çalgı eğitimi alan öğrencilerle ilgili çalışmasında (Yavçin, 2011), öğrencilerin dinledikleri müzik türünün ve sahip oldukları sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyin çalgı eğitimini etkilediğinden bahsetmiştir. Doğan'ın (2017) çalışmasında da yaş, cinsiyet, müzik dinleme alışkanlıkları ve gelir düzeyinin çalgı tercihi konusunda etkili olduğu sonucu elde edilmiştir.

Çalgı eğitimi alan bireylerin vücut yapıları ve yaşadıkları sağlık problemleri de çalgı seçimlerini etkileyen faktörlerdendir. Bu faktörler, müzikle uğraşanlarda ilerleyen dönemlerde geçici veya kalıcı sağlık sorunlarına yol açabilir. (Yağışan, 2004; Duranoğlu, 2015). Tosun (2019) çalışmasında, öğrencilerin yaşadıkları sağlık problemlerinin, eğitim aldıkları bireysel çalgılarına göre farklılık gösterdiğini belirtmiştir.

Mesleki müzik eğitimi verilen kurumlardaki fiziksel koşullar ve kurumun öğretim kadrosundaki çeşitlilik, öğrencilerin çalgı seçimi yapmalarında etkilidir. Türkiye'nin farklı şehirlerindeki müzik eğitimi kurumlarının sahip olduğu fiziki koşulların farklılık gösterdiği bilinmektedir (Karahana, 2016). Çalgı eğitimi veren kurumlardaki çalışma ortamlarının yeterli imkanlara sahip olmaması, çalışma odaları ve eğitim materyallerindeki eksiklikler, çalışma süresini azaltıp çalgı eğitimini olumsuz yönde etkileyebilir (Satır, 2018). Çalgı seçiminde etkili olan diğer faktör öğretmenlerdir. Öğretmenler, farklı sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeydeki öğrencilere çalgı eğitimi sürecinde teşvik edici ve özendirici olmalıdır. Öğrenci, çalgı tercihinde bulunurken, dersin öğretmeninin sahip olduğu mesleki yeterlilik, iletişim becerileri, derste kullandığı yöntemler ve derse yönelik uygulamaları inceler. Dolayısıyla çalgı eğitiminde öğretmen, öğrencinin çalgıyı benimsemesinde, sürekliliğin sağlanmasında ve gelecekteki mesleki hedeflerine ulaşmasında önemli bir rol oynar (Orhan, 2006; Sungurtekin, 2010). Çalgısında yeterli birikime ve tecrübeye sahip olan öğretmenler, öğrencileri uygun çalgıya teşvik etmede ve yönlendirmede daha başarılı olmaktadır. (Girgin, 2015; Özmenteş, 2013; Şentürk, Kapçak ve Işıksungur, 2018; Umuzdaş ve Yağız, 2020).

Çalgı seçiminde etkili olan diğer faktör, öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerinden kaynaklanan durumlardır (Polat, İlgar ve Öztürk, 2019). Bireysel çalgı tercihinde bulunurken öğrenciler, kendi ekonomik koşullarına bağlı olarak çalgı seçimi yapmak zorunda kalabilirler. Öğrencilerin sahip oldukları yeteneklere ve vücut yapılarına uygun olan çalgıları seçemedikleri durumlarda çalgı eğitimi sürecinin olumsuz etkilendiği söylenebilir (Dal, 2019).

Araştırmada mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin lisans öğrenimleri sürecinde bireysel çalgı tercihlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın problem cümlesi “Mesleki müzik eğitimi alan lisans düzeyi öğrencilerin bireysel çalgı tercihlerini etkileyen faktörler nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur. Araştırmanın alt problemleri ise aşağıdaki gibidir.

- Lisans döneminde bireysel çalgı değişikliği yapan öğrencilerin çalgı değiştirme sebepleri nelerdir?
- Lisans dönemindeki öğrencilerin bireysel çalgı değişikliği isteme durumu dağılımı nasıldır?

YÖNTEM

Lisans düzeyinde müzik alanında öğrenim gören öğrencilerin eğitim süreçlerinde çalgı tercihlerini etkileyen faktörlerin araştırıldığı bu çalışmada tarama modeli ve nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. Tarama modellerinde geçmişte ya da var olan süreçte bir grubun, durumun, olayın veya nesnenin özelliklerinin var olduğu biçimde belirlenmesi amaçlanır (Karasar, 2008; Erden, 2011). Bu çalışmada katılımcıların lisans eğitimleri sürecinde öğrenim gördükleri çalgıyı tercih etmelerini etkileyen olumlu ve olumsuz faktörler incelenmiştir. Bunun yanında lisans döneminde eğitimi aldıkları çalgıda değişiklik yapan katılımcıların çalgı değişikliği yapma sebepleri de araştırılmıştır. Son olarak katılımcılara hali hazırda eğitim aldıkları çalgıyı değiştirmek isteyip istemediği ve sebepleri sorulmuştur. Elde edilen veriler tema, alt tema ve kodlar oluşturularak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama amacıyla 12 sorudan oluşan yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda katılımcıların yaş, cinsiyet, mezun oldukları lise türü, lisans eğitimi aldıkları üniversite ve öğrenim gördükleri sınıf gibi demografik özelliklere ve araştırmanın konusu ile ilgili olarak lisans öncesi ve lisans dönemi eğitimi aldıkları çalgılar, lisans döneminde çalgı değişikliği yapıp yapmadıkları ve çalgı tercihlerini etkileyen faktörleri saptamaya yönelik sorulara yer verilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen veriler, içerik analizi yönteminden yararlanılarak, tematik olarak analiz edilmiştir. Okuyucuya tümdengelim dayalı kontrollü yorum yapma imkanı sunan içerik analizi (Bilgin, 2006), birçok metnin içeriğinin karşılaştırılması ve farkına varılması zor olan yönlerin açığa çıkarılmasını sağlayan, tablo, çizelge gibi tekniklerle analiz edilmesine imkan tanıyan bir yöntemdir (Neuman, 2014). Analiz edilen veriler tema, alt tema ve kodlar oluşturularak tablo biçiminde sunulmuştur. Ayrıca oluşturulan alt tema ve kodların daha anlaşılır olması amacıyla seçilen katılımcı görüşleri araştırmada sunulmuştur.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren yükseköğretim kurumları, örneklemine ise çalgı değişikliği yapma durumu göz önünde bulundurularak seçilen Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Programı, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Programı, Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü ve Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı’nda öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın konusu dolayısıyla çalışmada amaçlı örneklem yöntemi ile örneklem belirlenmiştir. Amaçlı örneklem, araştırma için belirli ölçütleri karşılayan veya araştırma için uygun özellikte olan durumların seçilebilmesi amacıyla tercih edilmektedir (Büyükoztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014).

Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bu doğrultuda 2018-2019 eğitim-öğretim yılında beş üniversitenin müzik öğretmenliği programı, konservatuvar ve güzel sanatlar fakültesi müzik bölümünde öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğrencileri çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmanın alt problemlerinde, katılımcıların lisans eğitimi döneminde çalgı değişikliği yapma durumu incelendiğinden, henüz çalgı değişikliği yapmış olmamaları ihtimali göz önünde bulundurularak 1 ve 2. sınıf öğrencileri araştırmaya dahil edilmemiştir. Çalışma grubundaki katılımcılara ait demografik özelliklere yönelik bilgiler Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Özellikler	f	%
Yaş		
20-22	62	37.6
23-25	64	38.8
26-28	20	12.1
29 ve Üzeri	19	11.5
Cinsiyet		
Kadın	91	55.2
Erkek	74	44.8
Sınıf		
3. Sınıf	66	40
4. Sınıf	99	60
Lise Türü		
AGSL	67	40.6
Diğer L.	98	59.4
Üniversite		
AKSÜ	41	24.8
ATAÜ	33	20.0
AIÇÜ	32	19.4
KOÜ	30	18.2
GAÜN	29	17.6
Toplam	165	100

Tablo 1’e göre çalışma grubundaki katılımcıların çoğunluğunun “23-25” (f=64) ve “20-22” yaş aralığında (f=62) olduğu, erkek katılımcıların sayısının (f=91), kadın katılımcıların sayısından (f=74) fazla olduğu, 4. Sınıfta öğrenim gören katılımcı sayısının (f=99), 3. Sınıfta öğrenim göre katılımcı sayısından (f=66) yüksek olduğu, “Diğer Lise” türlerinden mezun olan katılımcı sayısının (f=98), Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinden mezun olan katılımcı sayısından (f=67) fazla olduğu ve çalışma grubundaki katılımcıların öğrenim gördükleri üniversiteye ait dağılımın sırasıyla Aksaray Üniversitesi (f=41), Atatürk Üniversitesi (f=33), Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi (f=32), Kocaeli Üniversitesi (f=30) ve Gaziantep Üniversitesi (f=29) olduğu görülmektedir.

Bulgular

Çalışma grubundaki katılımcıların lisans eğitiminin öncesinde ve lisans eğitimi döneminde eğitim aldıkları çalgılara ait bilgiler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Çalışma Grubundaki Katılımcıların Lisans Öncesi ve Lisans Döneminde Eğitimini Aldıkları Çalgıya Göre Dağılımı

Lisans Öncesi Eğitim Alınan Çalgı			Lisans Dönemindeki Bireysel Çalgı		
Çalgı	f	%	Çalgı	f	%
Gitar	39	23.6	Keman	33	20
Bağlama	35	21.2	Bağlama	30	18.2
Keman	28	17.0	Gitar	20	12.1

Piyano	19	11.5	Flüt	15	9.1
Flüt	14	8.5	Ud	14	8.5
Şan	6	3.6	Piyano	10	6.1
Viyola	5	3	Şan	10	6.1
Viyolonsel	5	3	Viyola	6	3.6
Ud	4	2.4	Kanun	4	2.4
Kanun	2	1.2	Viyolonsel	4	2.4
Klarnet	2	1.2	Tanbur	4	2.4
Kaval	2	1.2	Klarnet	3	1.8
Tanbur	2	1.2	Elektro-gitar	3	1.8
Trompet	1	0.6	Trompet	2	1.2
Zurna	1	0.6	Saksafon	2	1.2
Toplam	165	100	Kaval	2	1.2
			Perküsyon	1	0.6
			Klasik kemençe	1	0.6
			Kontrbas	1	0.6
			Toplam	165	100

Tablo 2'ye göre katılımcıların çoğunluğunun lisans eğitimi öncesinde gitar (f=39) eğitimi aldıkları görülmektedir. Katılımcıların lisans eğitimi öncesinde çoğunluğunun eğitimini aldıkları çalgıların sırasıyla bağlama (f=35), keman (f=28), piyano (f=19) ve flüt (f=14) olduğu belirtilmiştir. Lisans eğitimi sürecinde ise katılımcıların çoğunluğunun bireysel çalgısının keman (f=33) olduğu görülmektedir. Lisans dönemi eğitimini aldıkları çalgılara göre sayıca fazla olan diğer katılımcıların ise bağlama (f=30), gitar (f=20), flüt (f=15), ud (f=14), piyano (f=10) ve şan (f=10) olduğu görülmektedir.

Katılımcıların lisans eğitimindeki bireysel çalgıyı tercih etme sebeplerinin incelenmesi amacıyla yapılandırılmış görüşme formunda "Lisans eğitiminizde bireysel çalgı tercihinizi etkileyen faktörler nelerdir?" sorusuna yer verilmiştir. Lisans döneminde öğrencilerin eğitimini almayı tercih ettikleri çalgıların belirlenmesinde etkili olan faktörlere yönelik bilgiler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Lisans Döneminde Öğrencilerin Bireysel Çalgı Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler

Tema	Alt Tema	Alt Tema	Kod	f
Çalgı Tercihini Etkileyen Faktörler	Olumlu Faktörler	Çalgı	Sevgi K (4,6,7,10,11,12,13,14,15,19,21,24,25,26,27,31,32,36,39,40,41,48,51,56,58,64,66,67,73,74,75,78,79,80,81,87,88,89,90,91,93,97,98,100,102,103,104,108,109,111,119,120,121,128,130,131,132,133,134,136,138,140,145,146,150,151,158,159,161,162,163)	70
			Tecrübe K (5,17,18,22,34,37,40,41,44,45,47,49,50,52,56,62,65,72,96,101,105,106,115,118,119,125,131,133,137,149,	30
			Geliştirme K (16,37,59,83,86,88,94,122)	8
			Yatkınlık K (44,113,121,139,143)	4
			Nadir K (98,147)	2
			Taşınabilirlik K (20)	1
		Fiziksel Yapı	Uygunluk K (46,69,126)	3
		Müzik Türü	İlgi K (33,57,76,84,95,98,127,141,148,156)	10
			Kültür K (9,31,33,54,155)	5
		Mesleğe Uygunluk	Kullanılabilirlik K (23)	1
		Öğretmen Faktörü	İdol K (1,11,14,38,42,53,71,82,91,92,114,161)	12

	Olumsuz Faktörler	Fiziksel Yapı	Elverişsizlik K (29,35)	2
			Sağlık Problemi K (145,160)	2
		Okul Faktörü	Branşın Bulunmaması K (2,3,32,61,63,68,70,77,107)	9
			İmkan K (8)	1
		Maddi Durum	Yetersizlik K (55)	1
		Çalgı	Performans Kaygısı K (129)	1
			Bıkkınlık K (142)	1

Katılımcılardan “Çalgı Tercihini Etkileyen Faktörler” temasına yönelik elde edilen bilgilere göre Tablo 3’te “olumlu faktörler” ve “olumsuz faktörler” alt temaları oluşturulmuştur. Olumlu faktörler alt teması dahilinde “Çalgı, fiziksel yapı, müzik türü, mesleğe uygunluk ve öğretmen faktörü alt temaları, olumsuz faktörler alt temasında ise “Fiziksel yapı, okul türü, öğretmen faktörü, maddi durum ve çalgı alt temaları oluşturulmuştur. Elde edilen veriler kodlar halinde değerlendirilmiştir. Tablo 3’e göre katılımcıların en fazla olumlu faktörlere bağlı sebepler dolayısıyla çalgılarını tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Olumlu faktörler alt teması içerisinde en fazla bireysel faktörlerin etkili olduğu, bireysel faktörler içerisinde de katılımcıların en fazla “sevgi” (f=70) ve “tecrübe” (f=30) kodlarına yönelik cevap verdikleri saptanmıştır. Olumsuz faktörler alt teması içerisinde ise en fazla “okul faktörü” alt teması içerisinde yer alan “branşın bulunmaması” (f=9) koduna yönelik veriler elde edilmiştir. Olumlu faktörler alt temasında oluşturulan kodlara ait katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

K9: Halk müziği enstrümanı olduğu için bağlamayı seçtim.

K11: Enstrümanı ve dersin hocasını sevdiğim için.

K15: Bağlamayı çok sevmemden kaynaklı bu çalgıyı tercih ettim.

K16: Kendimi geliştirmek için şan alanını seçtim.

K17: Daha önce çaldığım bir enstrüman olmasından dolayı tercih ettim.

K20: Kolay taşınabilir olması ve bireysel çalgıyla bir bağ kurabilmiş olmam.

K21: Gitarı seviyorum, eşlik açısından çok elverişli bir enstrüman olmasından.

K23: Mesleğimi yaparken daha çok faydalanabileceğimi düşündüğüm için piyano seçtim.

K31: Kültürel yapım ve yaşadığım çevre etkili oldu. Çalgıyı da seviyorum.

K32: Okulda gitar hocasının olmayışından başka çalgı seçmek durumundaydım. Viyolanın sesini sevdiğim için bu çalgıyı seçtim.

K33: Hem batı hem de Türk müziğinde kullanılabilir bir çalgı olduğu için.

K37: Dört sene aldığım eğitim ve çalgıyı daha da ilerletmek istemem.

K42: Hocamın çok başarılı olması.

K44: Küçük yaşta beri birçok çalgıyı çalmaya çalıştım. Kemana daha yatkın olduğum için bu çalgıyı seçtim.

K46: Gitarın fiziksel yapıma uygun olduğunu düşündüğüm için.

K66: Kemanın sesi hoşuma gidiyor.

K70: Bölümümüzdeki hoca eksikliğinden dolayı

K98: Türk sanat müziğine olan ilgim ve tanburun nadir icra edilen bir çalgı olması sebebiyle.

Olumsuz faktörler alt temasında oluşturulan kodlara ait katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

K8: Gerekli materyal, çalışma alanı ve envanterlerinin kısıtlı olması.

K29: Parmak uzunluğumun yetersiz olduğu söylendiği için bu çalgıyı seçmek zorunda kaldım.

K32: Okulda gitar hocasının olmayışından başka çalgı seçmek durumundaydım. Viyolanın sesini sevdiğim için bu çalgıyı seçtim.

K55: Hem viyolonselın pahalı bir çalgı olması hem de geçimimi müzik programlarıyla sağlamak zorunda olduğum için bağlama seçtim.

K63: Diğer enstrümanlarda yeterli kontenjan olmaması

K80: Hocamla iletişim problemi yaşamamız.

K129: İlk çalgım bas gitardı. Fa anahtarına alışık olduğum için Kontrbas seçtim. Fakat arşe kullanmam performansımı düşürüp performans kaygısı yarattı.

K142: Lisedeki çalgımla uğraşmaktan çok sıkıldığım için kanuna geçtim.

K160: Sağlık problemlerimi göz önünde bulundurarak çalgımı seçtim.

Katılımcıların lisans öğrenimi süresinde bireysel çalgı değişikliği yapma durumunun tespit edilmesi amacıyla yapılandırılmış görüşme formunda “Lisans dönemi boyunca bireysel çalgı değişikliği yaptınız mı?” sorusuna yer verilmiştir. Bireysel çalgı değişikliği yapma durumuna göre katılımcıların dağılımları Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Çalışma Grubundaki Katılımcıların Lisans Döneminde Bireysel Çalgı Değişikliği Yapma Durumlarına Göre Dağılımı

Değişiklik Yapma Durumu	f	%
Evet	24	14.9
Hayır	141	85.1
Toplam	165	100

Tablo 4’e göre çalışma grubundaki katılımcıların lisans döneminde büyük çoğunluğunun çalgı değişikliği yapmadığı (f=141) görülmektedir. Çalgı değişikliği yapan katılımcı sayısının 24 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bireysel çalgı değişikliği yapan katılımcıların değişiklik yapma sebeplerine yönelik bilgi sağlanması amacıyla yapılandırılmış görüşme formunda “çalgı değişikliği yaptıysanız sebebini belirtiniz” maddesine yer verilmiştir. Çalgı değişikliği yapma sebeplerine göre katılımcıların görüşlere yönelik bilgiler Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Bireysel Çalgı Değişikliği Yapan Katılımcıların Çalgı Değiştirme Sebepleri

Tema	Alt Tema	Kod	f
Bireysel Çalgı Değiştirme Sebepleri	Bireysel Faktörler	Çalgıya Yönelim K (16,24,44,57,115,132,135)	7
		Çalgıya İsteksizlik K (52,88,89,)	3
		Sağlık Sorunları K (28,160)	2
		Fiziksel Özellikler K (29,95)	2
		Yetersiz Hissetme K (20,79)	2
	Öğretmen Faktörü	İletişim Eksikliği K (11,80,106,116,131)	5
		Branş Eksikliği K (3,107)	2
	Okul Faktörü	Materyal Eksikliği K (8)	1

Katılımcılardan “Bireysel Çalgı Değiştirme Sebepleri” temasına yönelik elde edilen bilgilere göre Tablo 5’te “Bireysel Faktörler”, “Öğretmen Faktörü” ve “Okul Faktörü” alt temaları oluşturulmuştur. Bu alt temalar dahilinde elde edilen veriler kodlar halinde değerlendirilmiştir. Tablo 5’e göre katılımcıların bireysel çalgılarını değiştirmelerine en fazla sebep gösterilen faktörün bireysel faktörler olduğu (f=15), en fazla kodun ise “Çalgıya Yönelim” (f=7) olduğu görülmüştür. Aşağıda katılımcıların “Çalgıya Yönelim” koduna ilişkin elde edilen cevaplara ait örneklerle yer verilmiştir.

K16: Bağlamadan şan eğitimine geçiş yaptım. Sesimi de geliştirmek istediğimden şana geçtim.

K132: Piyanoyu daha çok sevdiğim ve piyanoyu daha iyi çalabileceğime inandığım için viyola olan bireysel çalgımı piyano olarak değiştirdim.

“Bireysel Faktörler” alt teması dahilinde ikinci en fazla görüşe sahip olan “Çalgıya İsteksizlik” (f=3) koduna ait katılımcılardan elde edilen bilgiler aşağıda örneklenmiştir.

K52: Bir süre sonra gitarın sesi hoşuma gitmemeye başladı ve piyanoya daha da odaklanmaya karar verdim.

K88: Bağlamadan şana geçtim. Bağlamaya bir türlü alışamadım ve sevemedim.

“Öğretmen Faktörü” alt temasında oluşturulan “İletişim Eksikliği” koduna ilişkin elde edilen verilere (f=4) ait örnekler aşağıda sunulmuştur.

K80: Evet çalgı değişikliği yaptım çünkü enstrüman hocamla anlaşamadık. Aramızda bazı sorunlar olduğundan çalgı değişikliği yapmak durumunda kaldım.

K116: Hocamın yoğunluğundan dolayı, derslere az gelmesinden dolayı çalgı değişikliği yaptım.

“Okul Faktörü” alt temasında oluşturulan “Branş Eksikliği” koduna ilişkin elde edilen verilere (f=2) ait örnekler aşağıda sunulmuştur.

K3: Aslında lisede ve okulun ilk yıllarında çalgım gitardı ama okulda gitar hocasının eksikliğinden dolayı şana geçmek zorunda kaldım.

“Materyal Eksikliği” kodunda ise Katılımcı 8’in görüşü aşağıda sunulmuştur.

K8: Gerekli materyal, çalışma alanı ve envanterlerinin kısıtlı olması nedeniyle çalgımı değiştirdim. Okulda piyano yetersizliğinden dolayı piyanodan bağlamaya geçiş yaptım.

Çalışmada öğrencilerin bireysel çalgılarını değiştirmek istemelerine yönelik bilgi edinilmesi amacıyla yapılandırılmış görüşme formunda “Çalgı değişikliği şansınız olsaydı bireysel çalgınızı değiştirir miydiniz?” sorusuna yer verilmiştir. Elde edilen bilgilere ait dağılım Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Çalışma Grubundaki Katılımcıların Bireysel Çalgı Değişikliği İsteme Durumu Dağılımı

Çalgı Değişikliği İsteme Durumu	f	%
Hayır	118	71.5
Evet	37	22.4
Kararsızım	10	6.1
Toplam	165	100

Tablo 6’ya göre katılımcıların büyük çoğunluğu “Çalgı değişikliği şansınız olsaydı bireysel çalgınızı değiştirir miydiniz?” sorusuna “Hayır” (f=118) yanıtını vermişlerdir.

Çalgı değişikliği isteme sebeplerine göre katılımcıların vermiş oldukları cevaplara yönelik bilgiler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Katılımcıların Bireysel Çalgı Değişikliği İsteme Sebepleri

Tema	Alt Tema	Alt Tema	Kodlar	f	
Çalgı Değişikliği İsteme Durumu	Değişiklik Yapmak İsteyenler	Bireysel Faktörler	Yetersizlik K (1,31,101,103,129)	5	
			Sevmeme K (31,43,48,61,63,128,153)	7	
			Hedef K (147)	1	
			Bıkkınlık K (5,66,73,142)	4	
			Vücut Yapısı K (35)	1	
			Dinlenen Müzik Türü K (91)	1	
	Değişiklik Yapmak İstemeyenler	Bireysel Faktörler	Öğretmen Faktörü	İletişimsizlik K (43,103,106,131,145,156,158)	7
			Çalgı Faktörü	Çeşitlilik K (7,13,18,24,30,34,54,68,77,81,104,144)	12
				Zorluk K (5,45,48,60,73,122)	6
				Sevgi K (4,8,10,12,15,19,26,27,29,32,39,40,41,44,55,56,58,64,69,78,79,87,88,89,90,93,97,102,119,121,132,133,134,136,138,148,152,159,160,163)	40

			Tecrübe K (14,17,22,37,40,41,47,49,50,56,65,72,85,96,105,116,118,125,130,137)	20
			Zaman K (51,70)	2
			Hedef K (6,16,37,86,88,147)	5
			Yatkınlık K (25,36,44,59,69,151)	6
		Müzik Türü	İlgi K (9,46,57,76,84,95,98,126,150)	9
			Kültür K (155)	1
		Çalgı Faktörü	İşlevsellik K (21,23,33)	3
		Öğretmen Faktörü	İdol K (11,38,42,53,71,82,92,107,127,148,162)	11

Katılımcılardan “Çalgı Değişikliği İsteme Durumu” temasına yönelik elde edilen bilgilere göre Tablo 7’de “değişiklik yapma” ve “değişiklik yapmama” alt temaları oluşturulmuştur. Değişiklik yapma alt teması dahilinde “Bireysel faktörler ve çalgı faktörü alt temaları, değişiklik yapmama alt temasında ise “bireysel faktörler, müzik türü, çalgı faktörü ve öğretmen faktörü” alt temaları oluşturulmuştur. Elde edilen veriler kodlar halinde değerlendirilmiştir. Tablo 7’ye göre katılımcıların çoğunluğu çalgı değişikliği yapmak istemediklerini belirtmişlerdir. Elde edilen görüşlere göre çalgı değişikliği yapmak istemeyen katılımcıların çoğunluğu çalgılarını sevdiğikleri, çalgıda edindikleri tecrübeyi ve öğretmenleri ile olan olumlu ilişkilerini bu duruma sebep göstermişlerdir. Çalgılarını değiştirmek isteyen öğrencilerin ise ağırlıklı olarak başka bir çalgıda da uzmanlaşmak istedikleri, çalgılarını sevmedikleri ve öğretmenleri ile iletişim sorunları yaşadıklarına yönelik görüş bildirdikleri görülmektedir. Oluşturulan alt tema ve kodlara ait katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

K5: Değiştirmek isterdim çünkü kemandan çok sıkıldım ve çok zor bir enstrüman.

K14: Değiştirmezdim 12 yıllık emek değiştirilmez

K21: Hayır gitarı seviyorum. Eşlik açısından çok elverişli bir enstrüman.

K30: Şan veya gitara geçmek isterdim. Farklı alanlarda kendimi geliştirmek için tercih edeceğilerimden biri şan eğitimi, sesimi kullanmayı seviyorum.

K31: Evet değiştirirdim. Çalgımda yetersiz hissediyorum ve sevmiyorum.

K35: Evet değiştirirdim. Anatomik eksikliklerim olduğunu düşünüyorum.

K43: Değiştirdim çünkü çalgımı sevmiyorum. Öğretmenimle iletişim problemi yaşıyoruz ve çalgımdan soğudum.

K45: Evet zor bir enstrüman ve perdesiz olması da beni çok etkiliyor.

K57: Hayır değiştirmezdim. Dinlediğim müzik türünden dolayı

K69: Hayır değiştirmek istemem parmak ve dudak yapımın çalgıma daha uygun olması ve çalgımı sevmem beni etkiledi.

K70: Değiştirmezdim. Lisans 3 öğrencisiyim artık iş işten geçti.

K91: Değiştirme şansım olsaydı TSM enstrümanlarından birini seçerdim, örneğin tanbur. TSM dinlemek bana huzur veriyor.

K107: Hocam sayesinde çalgımı seviyorum eğer hocam farklı biri olsaydı piyanoya geçerdim.

K147: Hayır değiştirmezdim. Yetenek, ilgim ve ileriye dönük hedeflerimi gerçekleştirmek için çalışıyorum.

K148: Hayır değiştirmezdim. Çünkü hocamın iyi olması ve kemanı çok sevmemden kaynaklı.

K155: Hayır. Bağlama halk çalgımız olduğu için

Sonuç ve Öneriler

Araştırmadaki bulgulara göre lisans eğitimi öncesinde bireysel çalgısı gitar olan katılımcıların çoğunlukta olduğu (f=39), lisans eğitimi sürecinde ise en fazla eğitimi alınan çalgının keman (f=33) olduğu görülmektedir. Tablo 3’te incelenen katılımcı görüşlerine göre, örneklem olarak seçilen okullarda gitar dersine giren öğretim elemanı sayısının, gitar seçmek isteyen öğrenci sayısını (f=6) karşılamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Lisans döneminde öğrencilerin bireysel çalgı tercihlerinde etkili olan faktörler arasında okulda ilgili branşın bulunmaması kodu, olumsuz faktörler alt teması altında yer almıştır. Bu sonuca göre okulların farklı branşlara sahip öğretim elemanlarının yeterli sayıda olması gerektiği söylenebilir. Ayrıca araştırmada bireysel çalgı eğitimi için keman seçen öğrenci sayısının fazla olduğu dikkat çekmektedir. Müzik bölümlerinde oluşturulan orkestralar için ihtiyaç duyulan keman öğrenci sayısından dolayı katılımcıların bireysel çalgılarının keman olarak belirlendiği düşünülebilir.

Katılımcı görüşlerine göre çalgı tercihini etkileyen en önemli faktörün çalgıyı sevmek olduğu, diğer etkenlerin ise çalgıda edinilen tecrübe, dinlenen müzik türü, öğretmen ile olan iletişim ve ilgili branşın okulda bulunmaması olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara bağlı olarak öğrencilerin sevgi duydukları çalgıya yönelik öğrenim görmelerinin, öğrencilerin çalgı eğitimlerinin sürdürülebilmesi açısından büyük önem taşıdığı söylenebilir. Çalgı eğitiminde sürekliliğin sağlanması amacıyla öğrencilerin çalgılarını severek çalışmaları ve çalgılarına yönelik motivasyon düzeyinin yüksek tutulması için destek olunmalıdır. Araştırmada elde edilen diğer görüşler doğrultusunda öğrencilerin çalgı eğitimi aldıkları sürenin çalgı tercihinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Buna göre öğrencilerin lisans öncesinde eğitim aldıkları çalgıda lisans döneminde de öğrenim görmeye devam etmek istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Schmidt'e (2005) ait araştırmada, uzun süredir çalgı çalan öğrencilerin çalgılarına yönelik motivasyon düzeylerinin, daha kısa süre çalgı çalan öğrencilere göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bundan dolayı öğrencilerin lisans öncesi dönemde eğitim aldıkları çalgının eğitimini lisans döneminde de sürdürebileceği koşulların okullar tarafından sağlanması gerekmektedir. Ayrıca öğrencinin önceki çalgısına yönelik branşın okulda bulunmaması gibi durumlarda öğrencilerin bu olumsuz koşulla ilgili önceden bilgilendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Araştırmalarda öğretmenlerin mesleki yeterliliğinin ve ders içi uygulamalarının öğrencilerin çalgılarına yönelik motivasyon düzeyini artıran bir faktör olduğu belirtilmiştir (Orhan, 2006; Sungurtekin, 2010). Bu araştırmada, öğretmen ile öğrenci arasındaki iletişimin çalgı tercihinde büyük oranda etkili olduğu, mesleğinde başarılı olan ve öğrencileri ile doğru iletişim kuran çalgı eğitimcilerinin, öğrenciler tarafından bireysel çalgı eğitiminde tercih edilme sebebi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık %15'i lisans eğitimleri sürecinde çalgı değişikliği yapmış olduklarını belirtmişlerdir. Ağırlıklı olarak iki faktör dolayısıyla öğrencilerin lisans eğitimi sürecinde çalgı değişikliği yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu faktörler, öğrencilerin farklı bir çalgıda uzmanlaşmak istemeleri ve öğretmenleri ile yaşadıkları iletişim problemleri olarak belirlenmiştir. Öğretmenleri ile iletişim sorunları yaşayarak çalgı değiştiren katılımcıların çoğunluğunun, lisans eğitimine başladıkları ilk çalgılarını sevdikleri ve lisans öncesinden itibaren aynı çalgıyı çaldıkları görülmektedir. Buna rağmen katılımcılar öğretmenleri ile iletişim sorunları yaşayarak çalgılarını değiştirmişlerdir. Bu sonuca göre öğrencilerin öğretmenleri ile olan iletişimin çalgı değişikliğinde büyük öneme sahip olduğu görülmektedir. Diğer faktör ile ilgili olarak elde edilen görüşlere göre birden fazla çalgı çalabilmenin mesleki açıdan avantaj sağladığını düşünen öğrenciler, kendi çalgılarından farklı bir çalgıda da uzmanlaşmak istediklerini belirtmişlerdir. Buna göre öğrenciler lisans eğitimi sonrası için hedefledikleri mesleklerine yönelik ideal çalgı belirlediklerinden bu konu, çalgı tercihinde olumsuz bir faktör olarak düşünülmeyebilir.

Katılımcıların yaklaşık %22'si bireysel çalgı değişikliği yapmak istediklerini, farklı bir çalgıya yönelik eğitim almak istediklerini belirtmişlerdir. Elde edilen görüşlere göre çalgı değişikliği yapmak isteyen katılımcıların çoğunluğu farklı bir çalgıyı da öğrenmek istemektedirler. Lisans döneminde de bu faktör dolayısıyla çalgı değişikliği yapmış katılımcılar bulunduğundan, birden fazla çalgıda uzmanlaşmanın mesleki müzik eğitimi alan öğrenciler için önemli bir konu olduğu söylenebilir. Bunun yanında öğrencilerin eğitimini aldıkları çalgıyı sevmemeleri ve öğretmenleri ile yaşadıkları iletişim sorunları, çalgı değişikliği istemelerine yönelik diğer sebepler olarak belirtilmiştir. Elde edilen görüşlere göre çalgı değişikliği yapmak istemeyen öğrencilerin çoğunlukta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin eğitim gördükleri çalgıyı sevmelerinin, çalgıda edindikleri tecrübenin ve öğretmenleri ile olan olumlu ilişkinin buna sebep olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu sonuç, katılımcıların lisans eğitimine başlarken çalgılarını tercih etme sebepleri ile büyük ölçüde benzerlik göstermektedir.

Araştırmada elde edilen bilgiler, ağırlıklı olarak aynı alt tema ve kodlar merkezinde yorumlanmıştır. Katılımcı görüşlerinin sayıca az olduğu kodlar ve konular da çalgı eğitiminin niteliğini etkileyen faktörlerdendir. Öğrencilerin lisans eğitimi aldıkları kurumun fiziki imkanlarından, çalgı eğitimini etkileyen bir faktör olarak bahsetmek gerekir (Karahan, 2016). Türkiye'deki kurumların eğitim imkanlarına yönelik durum tespitinin yapılması ve saptanan sorunların çözülmesi amacıyla çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca öğrencilerin vücut yapılarının çalgıya uygunluğu, sağlık sorunları yaşamaları veya psikolojik faktörler dolayısıyla çalgılarını belirlediklerine yönelik araştırmalara rastlanmaktadır (Yağışan, 2004; Duranoğlu, 2015; Tosun, 2019). Araştırmada katılımcıların çoğunlukta olduğu görüşler incelenmiş; az sayıda görüş bildirilen çalgı özellikleri, sosyo-ekonomik düzey, kültürel öğeler gibi faktörlere bulgular bölümünde yer verilmiştir. Genel olarak çalışmada, lisans düzeyinde mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin bireysel çalgı tercihlerinde etkili olan faktörlerin saptanması amaçlanmıştır. Mesleki müzik eğitimi verilen kurumlardaki öğretmenler ve

öğrenciler için bu araştırmadaki sonuçların, çalgı tercihi konusunda fikir verebilir nitelikte olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Bilgin, N. (2006). Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar. Ankara: Siyasal Kitabevi
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., E, Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (18. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Coşkun Şentürk, G., Kapçak, Ş., Kapçak Işıksungur, B. (2018). Müzik öğretmeni adaylarının bireysel çalgı çalışma alışkanlıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 1232-1255. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yyuefd/issue/40566/496399>
- Dal, B. (2019). *Lisans düzeyi eğitim veren Türk müziği devlet konservatuvarlarında meslek çalgısı tercih sebebini etkileyen faktörler*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Derin, U. Y. (2007). *Anadolu güzel sanatlar lisesi müzik bölümü öğrencilerinin çalgı seçim yöntemi, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. Yayımlanmamış doktora tezi. Marmara üniversitesi, İstanbul.
- Doğan, T., Erdal, B. (2016). Senin favori çalgın hangisi? Çalgı tercihinin etkileyen demografik ve sosyo-kültürel faktörler üzerine bir araştırma. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 6050-6070.
- Doğan, T. (2017). *İnsanların çalgı tercihlerini etkileyen faktörler*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Duranoğlu, N. (2015). Çalgı eğitiminde görülen kas ve iskelet rahatsızlıkları ve performansa etkileri üzerine öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Karalması Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 87-97.
- Erden, M. (2011). Eğitim bilimine giriş. (6. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Girgin, D. (2015). Müzik eğitimi bölümlerindeki çalgı eğitiminde öğretmen ve öğrenci perspektifinde beklentiler. *NWSA-Education Sciences*, 10(3), 169-183. <https://dergipark.org.tr/en/pub/nwsaedu/issue/19841/212554>.
- Karabulut, G. (2009). *Eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı 1. ve 3. sınıf öğrencilerinin piyano dersine yönelik tutumlarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karahan, A. S. (2016). Türkiye'deki müzik eğitimi anabilim dalı binalarının fiziksel imkan ve ders materyallerinin belirlenmesi. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 7(25), 22-37.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi. Kavramlar-ilkeler-teknikler*. (18. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Neumann, W. L. (2014). Toplumsal araştırma yöntemleri nitel ve nicel yaklaşımlar. (7. Basım). (Çeviren: Sedef Özge). Ankara: Yayınodası.
- Orhan, Ş. (2006). Anadolu güzel sanatlar liseleri çalgı eğitiminde motivasyon. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 130-136. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deubefd/issue/25440/268429>
- Öneykan, B., Tebiş, C. (2018). Güzel sanatlar liseleri ve müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda yaylı çalgı eğitimi alan öğrencilerin günlük egzersiz alışkanlıkları (Balıkesir örneği). *Online Journal of Music Sciences*, 3(1), 125-148. DOI: 10.31811/ojomus.435081
- Özmenteş, S. (2013). Çalgı eğitiminde öğrenci motivasyonu ve performans. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 320-331.
- Polat, S., İlgar, K., Öztürk, N. İ. (2019). Konservatuvar öğrencilerinin ekonomik durumlarının enstrüman seçimi ve başarı düzeyi üzerindeki etkisi. *Turkish Studies - Social Sciences*, 14(4), 1715-1735.
- Satır, A. (2018) *Bilim ve sanat merkezlerinde görev yapan müzik öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri*. Yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

- Schmidt, C. P. (2005). Relations among Motivation, Performance Achievement, and Music Experience Variables in Secondary Instrumental Music Students. *Journal of Research in Music Education*, 53(2), 134-147. <https://doi.org/10.1177/002242940505300204>
- Sungurtekin, K. M. (2010). Motivasyon ve çalgı eğitimindeki yeri. *NWSA-Fine Arts*, 5(1), 28-34. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsafine/issue/19905/213155>
- Tanınmış, G. E. (2014). Çocuklar için doğru çalgı seçiminde Ben-Tovim/Boyd sistemi. *NWSA-Fine Arts*, 9(4), 175-180.
- Topalak, Ş. (2013). Güzel sanatlar lisesi çalgı eğitimi/öğretiminde karşılaşılan sorunların incelenmesi. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 2(2), 114-129.
- Tosun, T. (2019). *Güzel sanatlar liselerinde çalgı eğitimi alan öğrencilerde karşılaşılan fizyolojik rahatsızlıklar*. Yüksek lisans tezi. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Umuzdaş, S., Yağız, M. (2020). Öğrencilerin değerlendirmeleriyle çalgı çalışma motivasyonlarını olumlu ve olumsuz etkileyen öğretmen özellikleri. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 26(45), 546-557. DOI: 10.32547/ataunigsed.748422
- Yağışan, N. (2004). Çalgı icracılarında kas-iskelet problemleri ve nedenleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 561-574.
- Yavçın, A. N. (2011). *İlköğretim öğrencilerinin özengen çalgı eğitimi konusundaki yönelimlerinin belirlenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.